

7. Петер Винтерхофф-Шпурк. Медиапсихология. Основные принципы./Пер. с нем. – Х. : Изд-во Гуманитарный Центр, 2007. – 288 с.
8. Поляков А.В. Медиапрезентация как компонент профессиональной подготовки специалиста [Текст] / А.В. Поляков // Среднее профессиональное образование. – 2010. – № 1 – С. 69-71.
9. Путеводитель для преподавателей по миру современных информационных технологий / «Электронный университет» и LBS Education при поддержке Microsoft // e – teaching: эффективная работа преподавателей [электронный ресурс]. – 2008. – Режим доступа: <http://www.e-teaching.ru/po/Pages/guide.aspx>. – Дата доступа 17.03.2013.
10. Федоров А.В. Социальные коммуникации: новое в науке, образовании, технологиях: Материалы международной научно-практической конференции [Текст] / А.В. Федоров. – СПб. : Роза мира, 2004. – С. 83-86.

Анотація

У статті автор розкриває теоретичні підходи з даної проблеми, інтерпретує погляди інших дослідників. Пропонує результати власного дослідження, які підтверджують актуальність та практичну необхідність дослідження окремих питань.

Аннотация

В статье автор раскрывает теоретические подходы по данной проблеме, интерпретирует взгляды других исследователей. Предлагает результаты собственного исследования, подтверждающие актуальность и практическую необходимость исследования отдельных вопросов.

Summary

The author reveals theoretical approaches on this problem, interprets the views of other researchers. The author offers the results of her own research that confirms the topicality and practical necessity to study some specific questions.

Ключові слова: дезадаптація, дошкільний вік, підготовка, майбутні вихователі, батьки, взаємодія.

Ключевые слова: дезадаптация, дошкольный возраст, подготовка, будущие воспитатели, родители, взаимодействие.

Key words: communicative deadaptation, preschool age, verbal negativism, verbal development of a child, parents, interaction.

Подано до редакції 09.09.13.

УДК 37.015.311:159.923-057.875

© 2013

Іщенко В.І.

САМОВИХОВАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ПРОФЕСІЙНОГО ТА ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

Постановка проблеми у загальному вигляді... У сучасних умовах оновлення всіх сфер українського суспільства виникає необхідність зміни стратегічних, глобальних цілей освіти, перестановки акценту зі знань спеціаліста на його людські, особистісні якості, що визначає одночасно і мету, і засіб його підготовки до майбутньої професійної діяльності. Це змушує переглядати не тільки зміст освіти, але й форми та методи педагогічного впливу на студентів. Отже, сучасну ситуацію професійної підготовки фахівця у вищих навчальних закладах і розвитку особистості студента можна охарактеризувати як перебудову свідомості й особистісного самопізнання, формування спрямованості на успішну професійну діяльність, пошук нових шляхів самореалізації та самоствердження. У таких умовах актуальною стає проблема професійного самовиховання, оскільки саме воно дозволяє формувати риси та якості, що зумовлюють здійснення успішної професійної діяльності, забезпечує процеси соціалізації та професійного становлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Дослідженню визначених проблем присвячено чимало наукових праць таких відомих учених, як С. Архангельський, В. Андрущенко, Н. Бордовська, М. Боришевський, С. Гончаренко, І. Зязюн, Р. Гуревич, В. Євдокимов, В. Кремень, Н. Кузьміна, В. Кудін, О. Пехота, О. Попова, І. Прокопенко, А. Реан, О. Романовський, В. Сипченко, С. Сисоєва та ін. Як визначають дослідники А. Алексюк, Б. Ананьєв, В. Андрєєв, В. Вілюнас, Л. Виготський, Ф. Зеєр, Е. Климов, І. Кон, Л. Ледньов, А. Петровський, Г. Селевко, В. Сластьонін, Ю. Фокін, А. Хуторський, І. Якиманська та ін., у навчально-виховному процесі акцент слід робити саме на особистості. Проблема формування спрямованості особистості на майбутню професійну діяльність студентів вищих закладів освіти у психологічній та педагогічній науках розкривається в роботах Б. Ананьєва, Т. Гордєєвої, С. Занюка, О. Леонтьєва, Л. Мітіної, Е. Нікіреєва, С. Рубінштейна, М. Тутушкіної та ін.

Формулювання цілей статті... Розкрити сутнісні складники професійного самовиховання студентів для визначення основних напрямів діяльності педагогів вищої школи щодо формування успішного фахівця.

Виклад основного матеріалу дослідження... Психолого-педагогічний аналіз самовиховання майбутнього вчителя дає підстави розглядати його як систему, що характеризується цілісністю, взаємозв'язками всіх частин.

Щоб отримати бажаний результат і наблизити свій реальний образ до ідеалу, слід уміти керувати власним розвитком. Це означає насамперед уміння взяти на себе відповідальність за власне життя. Перекладаючи цю відповідальність на інших, людина потрапляє в залежність від них, і її розвиток сповільнюється.

Професійне самовиховання передбачає таку послідовність дій: вибір особистісно-значущих цілей і завдань самовиховання; планування діяльності і створення програми самовиховання; вибір методів і прийомів самовиховання; зіставлення досягнутих результатів з очікуваними; корекція програми самовиховання з урахуванням результатів самоконтролю і самооцінки.

Вибір особистісно-значущих цілей і завдань – це важливий крок професійного самовиховання, адже від вибору мети залежить ефективність роботи. Чим ширша і значущіша мета, тим вірогідніше вона може стати перспективою у житті людини. Метою мають бути не поодинокі цілі (прагнення отримати вищу, ніж сусід по парті, оцінку за контрольну; успішно скласти колоквиум із певної теми тощо), а загальні, які сприятимуть розвитку власної індивідуальності. Якщо вони будуть досягнуті, то людина зможе досягти життєво важливих цілей. Серед цілей самовиховання виокремлюють:

1) досягнення згоди із самим собою. Для цього слід навчитися приймати себе таким, яким є насправді, визнати власні вади;

2) досягнення гармонії з найближчим оточенням. Щоб досягти свободи і злагоди з найближчим оточенням, потрібно навчитися змінювати своє ставлення до нього, шукати в усьому позитивні аспекти, уміти прощати і не бути рабом речей. Крім того, слід контролювати власні емоції, тобто усвідомити ті розумові операції, унаслідок яких вони виникають;

3) усунення поганих звичок. Необхідно намагатися позбутися їх якомога швидше, адже деякі з них можуть блокувати досягнення певної життєвої мети;

4) контроль власних потреб та керування ними. Будь-яка надмірна потреба людини гальмує інші прояви особистості. За відсутності контролю за потребами поведінка людини стає схожою на поведінку алкоголіка – концентрація думок на певній потребі, стан внутрішньої дисгармонії та постійного незадоволення, порушення взаємин;

5) розвиток педагогічних здібностей та умінь. Завдання майбутнього педагога полягає в тому, щоб розвивати в собі спеціальні здібності, необхідні для успішного оволодіння професією, досягнення високих результатів [3].

Основним завданням майбутнього вчителя є вдосконалення професійно значущих якостей особистості: розширення світогляду, збереження і зміцнення професійного здоров'я, підвищення рівня методичної підготовки, формування своєї духовної культури, педагогічного мислення, творчості тощо. Тому, визначаючи мету самовдосконалення, важливо відповісти собі не лише на питання "Яким я хочу бути?", а й на питання "Для чого я хочу таким бути?".

Планування діяльності і створення програми самовиховання. Після визначення мети особистісного розвитку людина має спланувати свою діяльність і створити програму самовиховання.

Програма професійного самовиховання – програма дій щодо досягнення конкретних цілей самовиховання з урахуванням вимог педагогічної професії.

Побудові програми самовиховання, як правило, передуює вироблення системи правил життя, які поступово стають принципами поведінки і діяльності. Наприклад, ніколи і нікуди не запізнюватися, ніколи і нікому не відмовляти у допомозі, не бути категоричним тощо. Процес самопрограмування особистості є нічим іншим, як матеріалізацією власного прогнозу щодо можливостей самовдосконалення.

Програма професійного самовиховання визначає найважливіші і змістові компоненти педагогічної діяльності, склад професійних умінь і слугує орієнтувальною основою для складання студентом індивідуального плану самовиховання з урахуванням особливостей і рівнів розвитку в собі необхідних умінь і здібностей.

У процесі роботи над собою потрібні план-максимум (на тривалий час) і план-мінімум (на день, тиждень, місяць, семестр).

Для студентів-першокурсників, які щойно почали займатися самовиховною діяльністю і не мають досвіду роботи над собою, програма має містити такі розділи: самопізнання і самоосвіта; оволодіння культурою навчальної праці; самовиховання.

Програма самовиховання й саморозвитку майбутнього вчителя має відображати основні вимоги до педагогічної професії, до того, що становить у ній загальне, особливе та індивідуальне.

В. Леві запропонував п'ять перших кроків самовдосконалення як основу для програми самовиховання й саморозвитку:

1) самооздоровлення. Важливі не так результати, як те, як і для чого їх досягати. Фізичне здоров'я – не самоціль, а один із засобів одухотворення життя;

2) самоспілкування. Переоцінювання цінностей, оновлення кредо, критика своїх уявлень про те, "що таке добре" і "що таке погано";

3) розвиток самобутності. Істинна самобутність полягає не у прагненні до оригінальності, а у прагненні бути собою. Не обов'язково бути дипломованим ученим, стрибати вище за інших, писати вірші. Оригінальність виникає сама, самобутність розвивається, коли людина стає поетом, дослідником і рекордсменом власного життя, і при цьому не важливо, чи відрізняється вона від інших зовнішньою формою існування. Тільки у цьому разі людина стає справді цікавою;

4) самоосвіта. Необхідно з'ясувати для себе, чи усе можливе робиться для своєї освіти, чи відбувається це регулярно і повноцінно, чи вміло обрано методи і способи;

5) вихід із самотності. Є тільки один шлях виходу із самотності – знайти справжніх друзів. А це можливо лише тоді, коли станеш такою людиною, яку хотілось би мати за друга [5].

Процес підготовки майбутнього вчителя за сучасних умов орієнтований на здібності і нахили студента, рівень його початкової підготовки, прагнення самостійно збирати інформацію, аналізувати її, співвідносити з реальним світом. Тому кожен студент може будувати власну модель самовиховання і саморозвитку. Особистісно-орієнтовані технології підготовки майбутніх учителів передбачають вільний вибір студентом моделі свого професійного самовдосконалення (зростання) за допомогою розроблених фахівцями *авторських програм самовиховання*. Студентам пропонують певні компоненти, які можуть увійти до програми. Конкретну структуру і зміст програми, строки її реалізації визначає сам студент.

Структура авторської програми може містити такі компоненти:

а) оволодіння обов'язковими і навчальними предметами за вибором;

б) ознайомлення з основними розділами кваліфікаційної характеристики;

в) самотестування своїх професійно значущих особистісних якостей і окреслення розвитку тих, які недостатньо сформовані;

г) аналіз і визначення шляхів усунення негативних особистісних якостей;

д) формулювання вимог до власного способу життя (фізичне здоров'я, інтелектуальний і духовний розвиток);

е) вивчення новаторського педагогічного досвіду кращих учителів, визначення шляхів його використання у своїй роботі;

ж) інші розділи авторської програми. Безперечно, не всі завдання і напрями роботи над собою можна зафіксувати у плані та програмі професійного самовиховання. Важливо, щоб кожен майбутній педагог виробив свій кодекс правил і принципів та неухильно дотримувався їх [1].

Вибір методів і прийомів самовиховання. Визначивши мету самовиховання, необхідно правильно обрати методи, прийоми і засоби власного удосконалення.

Метод самовиховання – спосіб роботи над собою, спрямований на досягнення поставленої мети.

Елементом методу самовиховання є прийом самовиховання.

Прийом самовиховання – складова методу, необхідна для його ефективного застосування у конкретній ситуації.

Для реалізації програми самовиховання використовують такі методи: самоспостереження, самоаналіз, самотестування, порівняння себе з іншими людьми та ін.; самостимулювання; самопрограмування; методи і прийоми самовпливу (самонаказ, самоконтроль, самозаохочення, самопокарання, самозаборона, самозауваження, самопереконання, самопідбадьорення, самонавіювання, аутотренінг, самозвіт, ведення щоденника самовиховання тощо).

Особлива роль серед методів самовпливу належить методам управління своїм психічним станом, тобто методам саморегулювання. До них зараховують самонавіювання, самопідбадьорення, самопереконання, самозмушування, самонаказ, самосхвалення, самоконтроль, самозаохочення, самопокарання, самокритику тощо.

Самонавіювання (аутосугестія) – це психічний вплив людини на саму себе, вироблення нових установок, психічних станів шляхом постійного повторення словесних формул чи викликання яскравих уявлень. У медицині лікарі використовують силу навіювання з метою надання допомоги хворим, особливо у тих випадках, коли хворий втрачає віру у видужання. З допомогою цього методу можна максимально мобілізувати свої сили і волю, набути навичок самовладання, тобто здатності здійснювати діяльність у ситуаціях, що дезорганізують людину і впливають на її емоційну сферу.

Різновидом самонавіювання є *аутогенне тренування (аутотренінг)* – цілеспрямоване самонавіювання за допомогою словесних формул. Завдяки йому відбувається м'язова релаксація, концентрація уваги, формується вміння регулювати розумову активність із метою підвищення ефективності значущої для людини діяльності. Унаслідок читання відповідної літератури і накопичення досвіду практично кожен студент може засвоїти релаксаційні знання і застосувати їх у самовдосконаленні [2].

Якщо людина вдається до самонавіювання, то має вірити в нього. Сумнів чи критика можуть повністю зруйнувати дієвість цього методу. Можна навіювати собі, що не страшно спілкуватися з незнайомими людьми, виступати перед великою аудиторією, що без надмірних зусиль можна виконати творче завдання чи підготувати

реферат. Слід лише частіше повторювати самому собі (особливо у стані розслаблення, спокою), і почнете в це вірити. Людина стає сильнішою, якщо вірить у свої нереалізовані можливості, і значно слабшою – якщо опускає руки, думає, що не зможе подолати труднощі.

Сутність *самопідбадьорення* полягає у зміцненні віри в себе. У процесі самопідбадьорення використовують такі прийоми: самозаспокоєння; навіювання впевненості у досягненні мети; навіювання впевненості в собі; рівняння на улюбленого героя, авторитетних людей (а їм як було?). Воно може мати форму *самокритики*. Тоді застосовують інші прийоми: зауваження на свою адресу (чому розкис?, не будь розмазнею); самокритика у присутності друзів й інших людей тощо.

Самопереконання – процес доведення собі необхідності формування певних рис чи якостей особистості, обов'язкових для досягнення власного вдосконалення або мети діяльності. Його застосовують у тих випадках, коли потрібно закріпити свої позиції. Наприклад, студент вирішив для підвищення ефективності навчання оволодіти технікою швидкого читання, а розуміння й підтримки від оточення не отримав. Щоб не втратити впевненості в собі, йому необхідно переконати самого себе, знайти аргументи на користь прийнятого рішення.

Самозмушування можна розглядати як різновид самопереконання: людина змушує себе щось зробити з огляду на негативні результати, спричинені відсутністю дій. Це може бути заборона собі чогось бажаного. Наприклад, хочеться піти на стадіон пограти у футбол, але завтра потрібно писати контрольну, до якої ще необхідно готуватися. Без самозмушування не обійтись. В. Сухомлинський із цього приводу зазначав: "Постав над собою і сто вчителів – вони виявляться безсилими, якщо ти не зможеш сам примусити себе і сам вимагати від себе... А якщо ти не навчився примушувати себе робити так, як треба, ти не зможеш стати дисциплінованим громадянином, вольовою людиною".

Сутність *самонаказу* полягає у велінні самому собі. Це дієвий спосіб формування самовладання й уміння управляти собою навіть у найскладніших ситуаціях. Ефективність самонаказу зростає, якщо він поєднується із самопереконанням, тобто коли людина постійно знаходить нові докази й аргументи на користь виконання самонаказу.

Самосхвалення – це своєрідне "погладження" самого себе, висловлювання задоволення собою від досягнутого успіху, зробленого.

Самозаохочення є нагородженням самого себе за досягнутий успіх. У деяких випадках для того, щоб закріпити позитивний емоційний стан від подолання певних труднощів, можна зробити для себе щось приємне (наприклад, піти на прогулянку чи відвідати дискотеку). Таке самозаохочення завжди посилює задоволення від досягнення певного успіху. До самозаохочення вдаються, коли потрібно подолати негативні риси характеру.

Самопокарання доречно і навіть необхідне, коли людина знає, що невдача у певній справі є наслідком її лінощів, байдужості, недбалості тощо. Тоді можна і "в куток себе поставити", заборонити собі щось бажане, приємне, але не слід займатись "самоз'їданням". Головне – винести урок із невдачі і дати собі слово більше не повторювати помилок.

Самоконтроль – це свідоме самостійне регулювання особистістю своєї поведінки, її мотивів і спонукань на основі виявлення відхилень від загальноприйнятих вимог у думках, вчинках, діях. Механізм самоконтролю охоплює самоаналіз, самооцінювання, самокритику, самообмеження.

Усі охарактеризовані методи самовиховання можна поділити на дві групи: методи насильницького та ненасильницького керування собою. *Насильницькі методи керування* об'єднані під гаслом: "Якщо не буде бажаної поведінки, то мені буде погано", а *ненасильницькі* – "Якщо буде бажана поведінка, то мені буде добре". На перший погляд, різниця невелика. Однак одна й та сама дія, одна й та сама поведінка можуть породжуватися різними (часто протилежними) мотивами. Людина може працювати, щоб позбутись покарання за невиконане завдання, а може робити те саме тому, що отримує задоволення від процесу роботи і усвідомлення того, що її результати комусь дадуть користь. Безперечно, ефективність праці в другому випадку буде значно вищою [6].

Досконалому оволодінню інтегральним умінням педагогічно мислити і діяти сприяють спеціальні вправи, тренінги, спрямовані на розвиток спостережливості, уваги, комунікативних умінь тощо.

Важливу роль у досягненні мети самовиховання відіграє й установка. Завдяки їй людина обирає з навколишньої дійсності або з власного досвіду необхідні для поведінки об'єкти з метою реалізації запланованих дій, задоволення потреб. Без неї всі зусилля щодо самовиховання будуть марними.

Усі методи і прийоми самовиховання тісно пов'язані між собою, переплітаються, а інколи використовуються майже одночасно. Наприклад, студент, який під час педагогічної практики прагне розвинути свої комунікативні вміння, переконує себе в тому, що в нього все вийде добре, що він буде відчувати радість від спілкування з учнями, залишаючись при цьому вимогливим, уважним, тактовним. Він навіює собі певну позитивну установку на спілкування. За реальних умов, коли потрібно після уроків залишитись із класом, незважаючи на те що не вистачає сил, педагог наказує собі бути терпеливим, комунікабельним, здатним продовжити професійне спілкування.

Зіставлення досягнутих результатів з очікуваними має засвідчити позитивні зміни в особистості та успішне просування у навчально-науковій діяльності. Усе це виявляється в поліпшенні якості навчання, усвідомленні своїх успіхів. Чим кращі конкретні результати діяльності (бали у заліковій книжці, похвала педагогів, оцінка однокурсників тощо), тим сильнішою є потреба у самовдосконаленні.

Усі особистісні зміни (інтелектуальний, духовний розвиток, уміння керувати своїм психічним станом і зміцнювати своє професійне здоров'я, волява цілеспрямованість, розвиток педагогічних здібностей) стають могутнім стимулом у професійному і особистісному саморозвитку, оскільки формують потребу в самовдосконаленні.

Корекція програми самовиховання. Вона здійснюється на основі самоконтролю і самооцінювання, які дають змогу не тільки пришвидшити своє просування у саморозвитку, а й вчасно помітити помилки, внести відповідні корективи до плану подальшої роботи. Тому з цією метою студентам доцільно вести щоденник, у якому відображати зміст і характер роботи над собою за день, тиждень, місяць. Слід пам'ятати, що кожен компонент технології професійного самовиховання є необхідним для успішного оволодіння процесом самовдосконалення. Нехтування хоча б одним із них зробить технологію недієвою або призведе до помилок, які буде важко виправити.

Відомо, що в сучасному світі одним із шляхів інтенсифікації навчального процесу в умовах збільшення часу, що відводиться на самоосвітню самостійну роботу студентів, є широке застосування комп'ютерних засобів. Слід відмітити, що основна функція у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу зберігається за традиційним навчанням, де домінують репродуктивні методи роботи. У даному випадку комп'ютерні засоби навчання виконують лише «обслуговуючу роль». В цілому ж хоча потенційні можливості використання комп'ютерних засобів величезні (сприяють розвитку мислення, надають можливість використовувати ігрові моменти під час виконання творчих завдань, стимулюють інтерес до пошуку інформації, мотивують до вивчення предмету тощо) у практиці роботи вищої школи, вони, на жаль, повною мірою не використовуються.

У той же час в умовах кредитно-модульної системи в вищому навчальному закладі необхідним виявляється зростання якості, що вимагає широкого застосування комп'ютерних засобів. Їх використання сприяє більш міцному засвоєнню і закріпленню вивченого матеріалу, раціоналізує процес анотування вже вивченого, тренує активність мислення на різноманітних прикладах, дозволяє своєчасно проводити корекцію знань, умінь та навичок.

Не менш важливим є те, що комп'ютерні засоби надають можливість раціонально використовувати студентами час для самоосвіти. Як відомо, самоосвіта передбачає не тільки неперервне засвоєння знань особистістю а й неперервний педагогічний вплив на неї з боку інших суб'єктів, де особливе значення має зв'язок навчальної діяльності з суспільно-практичною діяльністю. Особливо ефективним у самоосвіті студентів зарекомендувало себе створення віртуальних моделей, проектів, що, на нашу думку, значно збагачує досвід сучасного студента, розвиває його творчий потенціал, формує конструктивне професійне мислення.

Звідси комп'ютерне моделювання практичних педагогічних ситуацій має зайняти відповідне місце у навчальному процесі вищої школи. Результативність навчальної діяльності можна посилити за рахунок забезпечення суб'єктної позиції студентів у навчально-виховному процесі, їх усвідомлення особистісного змісту знань, дій, творчого пошуку. Подання у ході моделювання проблемної задачі у певному контексті дозволяє активно включитися механізм пам'яті, спонукає студентів до зіставлення контекстів минулого і теперішнього досвідів вирішення практичних завдань, дозволяє виробляти адекватну оцінку ситуації, а також включає критичний механізм самооцінки, тобто формулювання власних критеріїв і висновків. Як засвідчує практика, комп'ютерні засоби надають можливість студентам виробляти навички «віртуального спілкування», в процесі якого відбувається розвиток діалогічної форми мислення кожного партнера, формування рефлексивних механізмів мислення. Крім власної позиції, яка розкривається при висуненні гіпотези, її реалізації, оцінці, поступово формується позиція іншого, коли учасник обговорення, ніби ставши на місце партнера, починає оцінювати власну гіпотезу, брати участь у формуванні гіпотези іншого. Спільний пошук стає запорукою поступального руху до вирішення різноманітних проблем.

У процесі залучення до активної взаємодії студенти, порівнюючи свої міркування із міркуваннями інших, починають усвідомлювати, яких інтелектуальних умінь не вистачає, у них виникає потреба в самовдосконаленні, переведення умінь творчого пошуку розв'язку задач, у тому числі й педагогічних, у звичну форму поведінки.

Показником професійної підготовки студента є володіння ним методами рефлексивного мислення, аналізу, співставлення, адекватної самооцінки, вміння порівнювати свої домагання з досягнутим результатом, порівнювати з думками інших про себе. Ідеальний образ складається з цілого ряду уявлень, що відбивають таємні сподівання й устремління людини. Ці уявлення можуть не відповідати реальному стану речей, тому протиріччя між реальним й ідеальним «Я» складають одну з найважливіших умов саморозвитку особистості.

Під час організації самоосвітньої діяльності педагог опосередковано спрямовує свою роботу на розвиток у студентів орієнтації на успіх, бо вона сприяє формуванню вольових рис особистості; почуттів особистої гідності; мотивації навчання, що позитивно впливає на успішність у самореалізації; впевненість у своїх силах.

Висновки... Проблема самоосвіти і самовиховання майбутнього педагога за своїм змістом є багатоплановою, її вивчення потребує систематизації різноманітних аспектів самовдосконалення особистості студента.

Велику допомогу в цьому плані надають інноваційні технології навчання, що ґрунтуються на інформаційно-комунікативних технічних засобах

Отже, самовиховання – це один із різновидів людської діяльності, важка робота над собою. Її ефективність залежить насамперед від цілеспрямованості людини, наявності у неї стійкої мотивації, позитивних установок, правильного вибору методів самовдосконалення, систематичності зусиль і постійного самоконтролю. Без самовиховання неможливе досягнення успіху в навчанні, педагогічній діяльності, сімейних стосунках і в житті загалом.

Література

1. Вайнола Р.Х. Особливості професійної підготовки майбутнього педагога в контексті особистісного підходу / Р.Х. Вайнола // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління: Зб. наукових праць. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2006. – Випуск 4. – С.55-61.
2. Кочетов А.И. Как заниматься самовоспитанием / А.И. Кочетов. – Минск, Высшая школа, 1991. – 360 с.
3. Лозовой В.А. Самовоспитание личности: философско-социологический анализ / В.А. Лозовой. – Х. : Основа. – 1991. – 207 с.
4. Осипов П.Н. Стимулирование самовоспитания учащихся / П.Н. Осипов. – Казань: Карпол, 1997. – С. 82-110.
5. Пермінова Л. Використання мультимедійних ресурсів у процесі проведення уроку / Метод. рекомендації. – Херсон: РІПО, 207. – 68 с.
6. Сохань Л.В. Життєва компетентність особистості / Л.В. Сохань, Г.М. Несен, І.Г. Єрмаков. – Міністерство освіти і науки України. Науково-методичний центр середньої освіти. – К. : «Богдана», – 2003. – 517 с.

Анотація

У даній статті розглядається роль самовиховання для процесу професійної підготовки майбутніх учителів та успішної професійної діяльності. Розглядаються шляхи досягнення самовдосконалення як основи для програми самовиховання й саморозвитку. Визначається роль комп'ютерних засобів навчання для даного процесу.

Аннотация

В данной статье рассматривается роль самовоспитания для процесса профессиональной подготовки будущих учителей и успешной профессиональной деятельности. Рассматриваются пути достижения самосовершенствования как основы для программы самовоспитания и саморазвития. Определяется роль компьютерных средств обучения для данного процесса.

Summary

This article examines the role of self to the process of training future teachers and successful professional. The ways to achieve self-improvement as a basis for a program of self-education and self-development. The role of computer tools for studying this process.

Ключові слова: самовиховання, саморозвиток, професійна діяльність, особистісно-орієнтовані технології навчання, професійна підготовка, комп'ютерні засоби навчання.

Ключевые слова: самовоспитания, саморазвитие, профессиональная деятельность, личностно-ориентированные технологии обучения, профессиональная подготовка, компьютерные средства обучения.

Key words: self-education, self-development, professional, personality-oriented technology education, vocational training, computer training tools.

Подано до редакції 23.09.13.

УДК 378.134.111

© 2013

Кашпур Т.О.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТЬОГО ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА ДО ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Процеси, що відбуваються в соціально-політичному, економічному і духовному житті нашого суспільства, зміни на ринку праці, підвищення суспільних вимог до рівня професіоналізму та конкурентоспроможності майбутнього фахівця спонукають до вирішення актуальної проблеми сучасної системи професійної освіти, пов'язаної з формуванням особистості працівника, його діяльності в умовах ринкової економіки. Тому сьогодні головним завданням навчальних закладів системи професійно-технічної освіти – є професійна підготовка кваліфікованих робітничих кадрів для різних галузей промисловості, сільського господарства, сфери обслуговування.